

BACCALAURÉAT GÉNÉRAL

ÉPREUVE D'ENSEIGNEMENT DE SPÉCIALITÉ

SESSION 2025

LANGUES, LITTÉRATURES ET CULTURES ÉTRANGÈRES ET RÉGIONALES

OCCITAN - LANGUE D'OC

MERCREDI 18 JUIN 2025

Durée de l'épreuve : **3 heures 30**

*L'usage du dictionnaire unilingue non encyclopédique est autorisé.
La calculatrice n'est pas autorisée.*

Dès que ce sujet vous est remis, assurez-vous qu'il est complet.
Ce sujet comporte 10 pages numérotées de 1/10 à 10/10.

**Le candidat traite au choix le sujet 1 ou le sujet 2.
Il précisera sur la copie le numéro du sujet choisi.**

Répartition des points

Synthèse	16 points
Traduction	4 points

SUJET 1

L'ensemble de ce sujet porte sur la thématique du programme « **Les lieux de pouvoir** ». Prenez connaissance du dossier documentaire composé des documents A, B et C, puis traitez le sujet suivant :

1- SINTÈSI (16 punts)

Escrivètz en occitan, en 500 mots minimum, una sintèsi del dossier documentari prepausat.

A la lutz dels documents e de las vòstras coneissenças, podètz organizar liurament la vòstra sintèsi o vos apiejar sus aquesta proposicion de questionament :

De la fin del sègle XV (1499) al mièg del sègle XVI (1559), onze guèrras d'Itàlia foguèron l'escasença per los « capitanis gascons » de servir lo rei de França dins la peninsula. De 1562 a 1598, uèit guèrras civilas, ditas « guèrras de religion » perque opausavan los catolics e los protestants, an estralhat França. Una bona partida d'aqueles combats se debanèron dins l'airal lingüistic occitan.

Après aver analisat coma son presentadas la guèrra e sas consequéncias, poiretz dire çò que la plaça e la posicion del narrator indusisson coma reflexion sul poder : poder real e poder de l'imatge, atirança de la guèrra e expression de la seduccion de la mòrt.

2- TRADUCCION (4 punts)

Tradusètz en francés aqueste passatge del document B que va de la linha 3 (« Calia sempre... ») a la linha 9 (« ...gaspa umana. ») :

Calia sempre, en se sarrant de tal o tal endrech demandar quina religion l'ocupava, e decidir segon la conviccion de i dintrar o de i dintrar pas, o, s'òm èra òme d'armas, de i anar se refrescar a la beguda o sagnar las bugadièiras al lavador. Çò pus frequent èra de i trobar degun, perque papistas e parpalhòts avián cercat lor salut antinomic dins una fugida parièira dels luòcs de demorança, çò qu'es pas facil dins una region ont lo bon viure e la vinha avián conflats e multiplicats despuèi un millenari los grups de la gaspa umana.

Document A : Eglòga IV

Al sègle XVI, Pèir de Garròs dins sas Eglògas, evòca aqueles combats de las guèrras d'Itàlia. Dins l'eglòga IV, lo narrator es un soldat vièlh que pensa a son passat e a çò qu'es devengut. Los intertítols en gras son estats aponduts.

La naissença del soldat...

[...] Qualque temps aprèp s'amassèron
de gens d'armas que passèron
per nòstre borg, [...]

- 5 Un cap d'escoada venguèt
que me prenguèt per ragach⁽¹⁾ :
e atal, despuèi qu'èri pichon,
ai portat las armas,

La misèria del mestier de soldat (e de la populacion)...

- 10 mantas montanhas ai pujadas
e mantas ribièras passadas.
Tant de nèu sul cap m'es casuda,
e tant de pluèja m'ai beguda !
Tant sovent al seren de la nuèit,
15 torrat de fred, ai fait la gaita,
tant de bons ostals ai pilhats,
tant d'òmes bons degolhats,
tant de joventas botadas a mal
plan dignas d'èsser recaptadas⁽²⁾ !
20 Tant de plagas ai recebudas
e d'escaramossas sostengudas !
Mon còrs es tan malgalhard
e trauquilhat que sembla un crivèl !

La riquesa del soldat : los beneficis de la guèrra...

- 25 Èri presat per ma valentiá,
jamai tacat de coardiá.
Itàlia, la cobesejada,
ai pagelada en portant l'ensenha,
tostemps lifre⁽³⁾, tostemps de bona targa.
30 Alara, manjavi de còcas,
nadavi dins l'aiga de ròsa.
Quand me'n anavi en batalha,
la glòria e la reputacion,

me tenián en tala devocion
35 que me semblava que la guèrra
foguèsse lo solet ben de la tèrra.
Se passavi mal l'estiu,
me compensavi l'ivèrn
retirat dins ma garnison
40 ont èri apelat monsénher.
Tanben, qui m'aguèsse plan agaitat,
servit en taula d'un bon plat,
vestit en duc, non m'aguèsse ges
pres per un païsan, ni un vilatgés.
45 Tant me chautavi del tondut
coma del ras. Atal ai despendut
alegament ma joventut
sense aver degun pensament.
La fortuna non es pas tostemps una
50 e qui non pensa al vielhum,
e que de polin òm ven ròssa,
davant temps davala dins la fòssa.

La patz e la misèria del vièlh soldat ...

Despuèi que la patz foguèt publicada
55 e nòstra garnison voidada,
ai tròp après a mos despens
çò qu'es de mal emplegar son temps.
Ai portat una pauca de moneda
e quelques abilhaments de seda
60 mas tot aquò foguèt lèu en tròces
e despensat amb de galabon-temps.
Ara, esclusat, escassit,
croissit, afamat, flaquit,
desanat, desagat, dolent,
65 cargat d'escata, malgalhard,
gautacosut, musagusat,
los uèlhs clotuts, rasclat,
plen d'endèrbi e laganhós⁽⁴⁾
soi lo rebèc⁽⁵⁾ del mond.
70 [...]
Ai manjat totas mas aissadas⁽⁶⁾,
mas pigassas e mas ferramentas.

Non sabi podar⁽⁷⁾, mens laurar.
Non soi pas un bon majoral,
75 bon boièr ni bon mestieral
ni de malauts costosidor⁽⁸⁾
mas seriái bon rostisseire. [...]

Pèir de Garròs, *Eglògas*, « Eglòga IV », version en lengadocian de Jean Penent.

(1) vailet ; (2) aici, maridadas ; (3) gras ; (4) seguida d'adjectius ligats a la magror e a la marrida santat ; (5) rebut ; (6) otisses per trabalhar la tèrra ; (7) talhar ; (8) ajuda-malaut

Document B : La revòlta de Montmorency

Qualques annadas mai tard, pendent lo regne de Loís XIII, las guèrras de religion tornan en Lengadòc (1620), seguidas per la revòlta del duc de Montmorency (1631). Robert Lafont evòca aqueles combats dins son roman L'Eròi talhat.

Lo país a partir de Cornelhan èra un borbolh ont las armadas bolegairas
esparpalhadas anavan d'un vilatge a l'autre menar de sètis bastards per de causas
entremescladas. Calíá sempre, en se sarrant de tal o tal endrech demandar quina
religion l'ocupava, e decidir segon la conviccion de i dintrar o de i dintrar pas, o, s'òm
5 èra òme d'armas, de i anar se refrescar a la beguda o sagnar las bugadièiras al
lavador. Çò pus frequent èra de i trobar degun, perque papistas e parpalhòts⁽¹⁾ avián
cercat lor salut antinomic dins una fugida pàrièra dels luòcs de demorança, çò qu'es
pas facil dins una region ont lo bon viure e la vinha avián conflats e multiplicats despuèi
un millenari los grums de la gaspa umana. Dels esquinals estreches e rocassoses de
10 garrigas, de las eusièiras⁽²⁾ e de las cadenièiras⁽³⁾ los paubres esquichats agachavan
las tropas alternadas pilhar los galinièrs, butar las fedas, emportar las sacas de blat
de l'an d'abans, e per traça de son passatge benesit copar las socas, ressar los olius
e botar lo fuòc als ostals pairals. Alexandre sabíá pas cossí talhar dins aquel desvaria-
crestians. Passèt tan lis⁽⁴⁾ coma podíá, forçava lo caval dels esperons en fasent
15 bonjorn a totes, dins l'idèa que cadun lo prendriá per un messatgièr de son camp.
Arribèt aital, la bèstia reduda, sus la riba d'Erau, que tirava mai d'aiga qu'Òrb.

Robert Lafont, *L'Eròi talhat*, 2001.

(1) parpalhòts : *protestants* ; (2) euse : *chêne vert* ; (3) cade : *genévrier* ; (4) passar lis : *passar desapercebut*

Document C : La Miquelada de Nimes

Lo 29 de setembre de 1567, demest lo borroilh provocat per las guèrras de religion, 80 catolics foguèron massacrats per de protestants a Nimes, lo jorn de la fièra de la Sant Miquèl. Aquel chaple, que creèt de represalhas terriblas, prenguèt lo nom de *Miquelada* de Nimes.

Gravadura de Tortorel e Perrissin, darrièr tèrç del sègle XVI.

SUJET 2

L'ensemble de ce sujet porte sur la thématique du programme « **L'amour en ses états** ».
Prenez connaissance du dossier documentaire composé des documents A, B, C et D,
puis traitez le sujet suivant :

1- SINTÈSI (16 punts)

Escrivètz en occitan, en 500 mots minimum, una sintèsi del dossier documentari prepausat.

A la lutz dels documents e de las vòstras coneissenças, podètz organizar liurament la vòstra sintèsi o vos apiejar sus aquesta proposicion de questionament :

- Qué revèlan aqueles documents sus la natura de las relacions familialas ?
- Quina pòt èsser la plaça de la lenga dins aqueles escambis?

2- TRADUCCION (4 punts)

Tradusètz en francés lo passatge del document C que va de la linha 7 (« Tant valiá arribar... ») a la linha 12 (« ... ora prevista ») :

Tant valiá arribar tant que sos parents acabavan d'agachar la television : atal los desrevelharia pas. Lo paire, borrolat de socits financièrs, aviá d'aquesta passa la sòm leugièra. E las umors rufas. Ribon-ribanha, las causas se passavan plan, a l'ostal. Una familha que va son trin. Ont Pèire-Joan e son fraire Bernadon se sentissián aimats, en seguretat. Malgrat qu'aquò bramèsse quand fasián pas miranda a l'escòla, o que rintravan mai tard qu'a l'ora prevista.

Document A : Cançon « Parla-me »

Parla-me, conta-me de que soscas grand-paire,
Conta-me, parla-me de ton país.
E lo grand-paire canturleja son conte.
L'enfant dins sos braces s'es tot acoconit.

- 5 Per trobar mon país, cèrques pas dins las cartas
Lo camin per i anar es pas marcat.
E per frontièra, i a pas que la musica
D'una lenga vièlha que se vòl pas calar.

- 10 Mon vilatge es aquí, a la cima del causse
Lo solelh de julhet calfa l'adret.
Per la devesa, i a lo tropèl que paissa.
A l'ombra d'un fraisse lo pastre es assietat.

- Mon ostal es aquí, bastit de gròssas pèiras.
Un clapàs que ten caud val mai qu'un nis.
15 Lo fòc de lenha dins lo canton esclaira
Enfant e grand-paire que se son endormits.

Paraulas de Los del Sauvaterre, 1979.

Document B : Naissença

A Alaïs

Imagini que leis estelas naisson dau meme biais,
lutz, posca e vents,
calor, sang e sudor,
immensitat d'una promessa solara.

- 5 Imagini qu'as tant d'endemans
coma i a de sau dins la mar
e que siás un monde nòu,
la fòrça sensa confinha d'un univers expandit.

- Siás dins mei mans
10 e la vida regiscla d'en pertot :
una plueia generosa.

Imagini que leis estelas fan parier,
en naissent devon jogar aquela musica de prima,
lo cant prigond d'una vida que comença.

Silvan Chabaud, *Leis illas infinidas*, Montpeyroux, Jorn, 2012.

Document C : Pèire-Joan

[...] Avia regretat lo papet, dins los castanhals de la Pèira-Ficada. Mas son reumatisme... Benlèu abans la fins de l'auton, per los sanguins, poiriá caminar. Entretemps, caliá far profièch de las ensenhanças passadas. Urosament, la sason èra bona. E als *Voyageurs*, cromptavan tot çò que portava. E puèi, de trevar⁽¹⁾ los bòsques lo desliurava un pauc de

5 sos pensaments.
– M'atardi pas, qu'a l'ostal m'espèran [, *çò diguèt a son interlocutritz*].

Tant valiá arribar tant que sos parents acabavan d'agachar la television : atal los desrevelhariá pas. Lo paire, borrolat de socits financers, avia d'aquesta passa la sòm leugièra. E las umors rufas. Ribon-ribanha, las causas se passavan plan, a l'ostal. Una

10 familia que va son trin. Ont Pèire-Joan e son fraire Bernadon se sentissián aimats, en seguretat. Malgrat qu'aquò bramèsse quand fasián pas miranda a l'escòla, o que rintravan mai tard qu'a l'ora prevista. Dempuèi pichòt, Pèire-Joan ajudava son paire fustièr una part de las vacanças. Mas li disiá res de prene la seguida. L'avián mes al tecnic. Fariá ben sa traucada. De còps, lo paire romegava que son filh lo compreniá pas,

15 mas el cercava gaire de comprene son filh. Quand caliá, la maire restabliá la patz entre sos òmes ; dins son còr, Pèire-Joan li'n sabia grat.

Amb lo papet e la mamet, aquò èra mai simple. Vivián dins un ostalet a pauc de distància, amb un òrt, un ermàs⁽²⁾ darrièr amb un grand cerièr, e una remesa que servissiá per lo bricolatge e los otisses. Lo jovent los anava veire un pauc per abituda e mai que

20 mai per gost. Sentissiá amb eles una complicitat delai del ligam de familia. Caliá, de còps, copar cort a de sovenirs de viatge o de caça un pauquet repapiats. Mas quand l'avi⁽³⁾ èra en forma, avia tant lo biais de contar, que t'emportava dins de pantaisses d'aventura. De son costat, Pèire-Joan podia far sas confidéncias. De l'entendre, lo papet e la mamet revenián joves. Amb eles preniá de quora en quora una leiçon. Un estiu, los

25 èra anats veire amb de joves Olandeses en vacanças rescontrats a la vòta. Parlavan per gèstes, risián, se comprenián coma podián. Los autres sabián l'anglés. Mas la lenga dels Beatles èra per Pèire-Joan de chinés, e mai l'aprenguèsse a l'escòla. Lo papet faguèt manjar als dròlles de frucha de l'òrt, e parlèt amb eles, amb un peçuc d'amusament dins l'agach ; es que, del temps de la guèrra, presonièr escapat, avia corregut tota Euròpa e

30 après doas o tres lengas, sus lo terrenh. Pèire-Joan ne restèt tot colhon. Aganta ! L'an d'après, se i metèt. Se lo papet podia, perqué pas el ? E las lengas, se viatjava, li farián besonh.

I avia tanben los bolets. Aquò èra un rite annadièr, e amb lo papet, i avia pas la risca de tornar saca vuèja. Lo baston de bois èra masc⁽⁴⁾. Lo papet tenia lo baston fèrm, mas fasiá coma se lo baston lo menèsse. Sota lo cobèrt de castanhièrs, de faus o de brugas de l'ubac, dins los roires, los pinièrs e los euses de l'adrech, las boletièras se laissan veire ren que s'as la gràcia. Bolets negres, sanguins, crestas-de-gal, aurelhetas, cantarèlas⁽⁵⁾, se sabon far invésibles, o al contra te far la guinchada. Pòdes fregar una tribú

40 encapelada, virar a l'entorn, e tirar camin. O venir un vèspre per pas res, e tornar l'endeman e far una culhida miraclosa. Cal per aquò que las bonas vibracions del campairòl e aquelas del cercaire – del romieu, quasi – s'encapiten. Lo baston del papet, assabentat per d'annadas de quista, lo baston lisc soslèva un jaç de fuèlhas moflas ; e dessota, espompits coma un vilatge de patufets blaus⁽⁶⁾, as un cercle de bolets que t'espèran a tu, ren qu'a tu.

Roland Pecout, *L'Envòl de la Tartana*, CRDP Montpelhièr, 1986.

(1) trevar : anar sovent

(2) ermàs : terren non cultivat

(3) l'avi : lo grand

(4) masc : bruèis, magician

(5) bolets negres, sanguins, crestas-de-gal, aurelhetas, cantarèlas : noms de campairòls

(6) patufets blaus : *Schtroumpfs*

Document D : En familha

1980

2023

Sorsa : site [pinterest.com](https://www.pinterest.com), pagina consultada lo 18/10/2024